

מסורת הש"ס

ר' יהושע סבר ילפינן משמש. להסדיר שנה תחלה הלך יתפלל י"ח תחלה דליכא שנה בתחלתן: דרז גונדיה. גדולת מעשיו וחכמתו רבה וגאה לו לשנה ולהעדיף בשבחם של מלך מלכי המלכים אצל איניש בעלמא מיחוי כיוהרא: מעין כל צרכה וצרכה. אם היה משכח תלמודו מאריך בחונן הדעת אם בעל תשובה הוא מאריך בחונן הדעת בתשובה וכן כולן: בתנ"י ואלו אידין. דאסורין ג' ימים לפנין: קלנדא וסטרנורא. כולהו מפרש בגמרא: ויום הלידה. של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים: שריפה. שרפוי עליו כלי תשמישו כדרך המלכים: יש בה עזודם כוכבים. כלומר אותו היום עובדין עבודת כוכבים והוא להן יום איד וכן משנה לשנה כל ימי (ה) צנו. וזכל חק דחשיבין הכה חשיבי ליה ואסור ג' ימים לפנין: אצל יום גנאחם זקנו ב' ימים שאין קצוע לרבים אלא כל אחד ואחד כשמגלח עושה יום איד: צלוריו. כשמספר פעמים הרבה מניח צלורית מאחריו ומגלחה משנה לשנה ויום שמגלחה עושה יום איד: ויום שעלה מן היס. מקריב זבחים לעזודת כוכבים על דבר שניצל. וזכל חק דאינו אסור אלא אותו היום ולא לפניו ולא לאחריו דלא חשיבי כולי האי: גמ' אחר הסקופה. היא תקופת טבת והיו עושין ח' ימים לזופין איד כלקמן: וסימנן. שלא תחליף לומר קלנדא קרי אותן דלפני התקופה: אחר וקדם לרסני אחר כמיצ ברישא (ה) ממני נמי חק דלאחר התקופה תנא ברישא: יום שמסמעט והוק. ומשיר ועד טבת: הא הוא ליה יומי אריכי. ציוס תקופת תמוז והיה לו לידע שמהגו של עולם הוא: שקרנוסיו קודמוס לפרסוסיו. דלמר (מר) כל מעשה בראשית בקומתן נבראו שור עם קרניו מנדולין וכיון שיצא ראשו תחלה נמלאו קרנותיו קדמות לפרסותיו: [ופיעט לה] משור פר. אסרו דוד ומיעט לה תפלתו משור צביו שהיה שור דהיינו אותו יום שנולד כדכתיב שור או כשז וגו' הרי עשוי ונגמר כפר שהוא צן ג' שאפילו מקרינו לא חסרין: רומי שעשסה קלנדא. תקנו אותו יום להקריב זבחים וכל עיירות הסמוכות לה לרומי יודעין אנו שהן משתעבדות לה לרומי ליתן המס ולהביא להן כל צרכיהן אצל אותן עיירות אף עושין קלנדא מיי היו אסור לשאת ולתת עמהם דנימא הואיל ומשעבדות לרומי יש לומר מה שהן קונין עכשיו יציאו לרומי להקריב בני רומי: או מוסרופ. הואיל ואין מקריבין הן ואין יום איד זה שלהן: לעזודיה. בני רומי: היא עזמה. כלומר כל עזמה של אסור אליה אלא לעזודיה: וסטרנורא וקרטיס. פיעט דבריית' וכולהו מפרש לקמן: עוזד כוכבים ציוס משתה צנו פלח לעבודת כוכבים על שהגיע לכן: אף אנו נמי סנינא. כרבי יוחנן דעיירות הנשועבדות מותרות: אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים. לאותו האיך דמותין דלא אמרינן מאן (ה) דזבני ממנו ליה למפלח: צטרה. כלומר בלא כוונה ואין (ה) שמים על לב: וקרא לך. (ה) משמע שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כאלו הוא מנצחו: כל

גליון הש"ס

גמ' אפי"ש שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ע"י מענות ד' ע"י כתיב"ש ד"ש בשומע תפלה וליע: שם קלנדא אבורה. פירש"י שמכילס לנמו להקריב בני רומי. ק"ל הא היו לפני דלפני דשרי מלקמן דף ד' ע"י ע"י וע"י בהג"ה י"ד סי' קלט ס"ק (ב):

הגהות הב"ח

(א) בהשנה בבית הסקופה (ועוד כוכבים עשה משתה לבט) מא"מ וי"צ ק"ל אין זה משתה: (ב) גמ' מקריב מפרש ברישא מקריב והדר מפרש אמר כ"ל שזאת מ"ש נמח: (ג) שם מות הסקופה ועוד כוכבים עשה משתה לבנו אין אסור אלא. י"צ ק"ל הוא כ"ב"א: (ד) רש"י ד"ה י"ג בה וכו' כ"ל מ"ש (בט) מ"מ וי"צ ק"ל בבית: (ה) ד"ה אסור וכו' ומתבאר מיי האיד דלאחר התקופה:

הגהות הגר"א

[א] גמ' אלא לעזודיה בלנד סטרנורא מתק צ' נקודות הפסק (שפירש"י) קודם מלת סטרנורא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה מקין מיי. כי אין נראה לו דמקין נראה קין אחת יומי ומקריב. ניב ור"ל כי יומי דמקין על לפעט על עס דבר ר"ל בעל קריס הי"ג יש לפרש מקין או מקין כ"ל ור"ק:

מוסף רש"י

אינו אסור. לשאת ולתת עמו, אלא אותו היום. משום דמקריב הוא היום לעזודת כוכבים והוא השמא ומודה (לקמן ד:).

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ח.

אם בא לומר אחר תפלתו אף בסדר יוה"ב אומר. משמע אצל כלמלע תפלמו לא ומה שנהגו עשה בתעניות צ' וה' שנהגין להאריך צפוקי דרחמי ובסליחות צברכת קלח לנו איכא למימר דליצור שאני מידי דהוה אהא דלמרינן (בכרות ד' לה). אל יסאל אדם לרבי לא צ' ראשונות ולא צ' ראשונות והא קמן שנהגו קרובין צ' ראשונות אלא לאו שמע מינה דלצור שאני (ה) ה"ג ר"מ א' מקרין כתיב. (ה) כי אין נראה לו דמקין נראה קין אחת יומי ממקרינן: מני

דבר שמואל בר שילת משמיה דרב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה אומר (ה) א"ר חייא בר אשי אמר רב אע"פ שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה יאם יש לו חולה בתוך ביתו אומר בברכת חולים ואם צריך לפרנסה אומר בברכת השנים אמר ר' יהושע בן לוי אע"פ (ה) שאמרו שואל אדם צרכיו בשומע תפלה אבל יאם בא לומר אחר תפלתו אפילו בסדר יוה"ב אומר: בתנ"י (ה) ואלו אידיהן של עובדי כוכבים קלנדא וסטרנורא וקרטיס יום גנוסיא של מלכיהם ויום הלידה ויום המיתה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים וכל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאיין בה שריפה אין בה עבודת כוכבים אבל יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא מבית האסורין (ה) (ה) ועובד כוכבים שעשה משתה לבנו אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד: גמ' אמר רב חנן בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופה סטרנורא ח' ימים לפני תקופה וסימנך אחר וקדם צרתני וגו' ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך אמר מנהגו של עולם הוא הלך ועשה שמונה ימים טובים לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים הוא קבעם לשם שמים והם קבעום לשם עבודת כוכבים בשלמא למ"ד בתשרי נברא העולם יומי זוט' הוא יומי אריכי אכתי לא הוא אלא למ"ד בניסן נברא העולם הא הוא יומי זוט' ויומי אריכי [דהוין] זוט' כולי האי לא הוא ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה עליו חמה אמר אוי לי שבשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי ויחזור עולם לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים היה יושב [בתענית] ובוכה כל הלילה וחזה בוכה כנגדו כיון שעלה עמוד השחר אמר מנהגו של עולם הוא עמד והקריב (ה) שור שקרינו קודמין לפרסותיו שנאמר (ה) ותטיב לה' משור פר מקרין מפרים (ה) ואמר רב יהודה אמר שמואל שור שהקריב אדם הראשון קרן אחת היתה [לו] במצחו שנאמר ותטיב לה' משור פר מקרין מפרים מקרין תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק מקרין כתיב (ה) (אמר) רב מתנה רומי שעשתה קלנדא וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה אותן עיירות אסורות או מותרות רבי יהושע בן לוי אמר קלנדא אסורה לכל היא רבי יוחנן אמר אין אסורה אלא לעובדיה בלבד (ה) תנא כוותיה לה דר' יוחנן אע"פ שאמרו רומי עשתה קלנדא וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה היא עצמה אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד [א] סטרנורא וקרטיס יום גנוסיא של מלכיהם ויום שהומלך בו מלך לפניו אסור אחריו מותר (ה) ועובד כוכבים שעשה (בו) משתה לבנו אין אסור אותו היום ואותו האיש אמר רב אשי אף אנו נמי תנינא דקתני יום תגלחת זקנו ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיצא בו מבית האסורין (ה) אין אסור אלא אותו היום האיש לאפוקי מאי לאו לאפוקי משעבדו ש"מ תניא (ה) רבי ישמעאל אומר ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודת כוכבים בטרהה הן כיצד עובד כוכבים שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אע"פ שאוכלין משלהן ושותין משלהן ושמש שלהן עומד לפניהם מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (ה) וקרא לך ואכלת מזבחו ואימא עד דאכיל אמר רבא אם כן נימא קרא ואכלת מזבחו מאי וקרא לך משעת קריאה הלכך כל

רבינו חננאל

ר' יהושע סבר ילפינן ממש. ור' אליעזר סבר לא ילפינן ממש. דמשה רב גבורה. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואסיקנא הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה שור. וכן אם יש לו חולה בתוך ביתו מוכירו בברכת החולים. ואם צריך לפרנסה מוכיר בברכת השנים. ואם בא לומר אחר תפלתו בסדר ירדיו יום הכפורים אומר: מתני' אלו אידיון של עובדי כוכבים קלנדא: גמ' אמר רב [חנן] בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה:

יום כלומר קלון דיאס. ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה החמה אמר [אוי לין] בשביל שסרחתי עולם מחשיך וחזור לתוהו ובוהו. וכיון שעלה עמוד השחר אמר מנהג העולם כך. עמד והקריב שור כלומר דרך ארץ נולד קטן וכשמגדל צומחין קרניו. זה יצא מן הארץ גדול וצמח מראשו ויצאו קרנותיו קודם לרגליו. ורב אמר קרן אחד היה לו במצחו. ר' יהושע בן לוי אמר קלנדא לכל אסורה. ר' יוחנן אמר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. תניא כותיה דרבי יוחנן אף על פי שאמרו רומי שעשתה קלנדא וכל עיירות הנשועבדות מותרות: אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים. לאותו האיך דמותין דלא אמרינן מאן (ה) דזבני ממנו ליה למפלח: צטרה. כלומר בלא כוונה ואין (ה) שמים על לב: וקרא לך. (ה) משמע שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כאלו הוא מנצחו: כל

יום כלומר קלון דיאס. ת"ר יום שנברא בו אדם הראשון כיון ששקעה החמה אמר [אוי לין] בשביל שסרחתי עולם מחשיך וחזור לתוהו ובוהו. וכיון שעלה עמוד השחר אמר מנהג העולם כך. עמד והקריב שור כלומר דרך ארץ נולד קטן וכשמגדל צומחין קרניו. זה יצא מן הארץ גדול וצמח מראשו ויצאו קרנותיו קודם לרגליו. ורב אמר קרן אחד היה לו במצחו. ר' יהושע בן לוי אמר קלנדא לכל אסורה. ר' יוחנן אמר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד. תניא כותיה דרבי יוחנן אף על פי שאמרו רומי שעשתה קלנדא וכל עיירות הנשועבדות מותרות: אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים. לאותו האיך דמותין דלא אמרינן מאן (ה) דזבני ממנו ליה למפלח: צטרה. כלומר בלא כוונה ואין (ה) שמים על לב: וקרא לך. (ה) משמע שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כאלו הוא מנצחו: כל

עין משפט
נר מצוה

כח א ב ג מ"י פ"ו מהל' תפלה ה"ל [ג] א סמנ עשין י"ט ע"ש"ע א"ח סי' קט סעף א':
כח ד ה מ"י פ"ט מהל' עניות סוכים הלכה ה ועיין בהשנוט סמנ לאוין מה ע"ש"ע י"ד סי' קמח סעף ז':
ל ו מ"י שס ע"ש"ע שס סעף ח':
לא ז מ"י שס ה"ל טו סמנ ע"ש"ע י"ד סי' קנב סעף א':

תורה אור השלם

1. אחר וקדם צרתני וקשת עלי כפפה: תהלים קל"ט ה
2. ותיטיב לך משור פר מקרין מפרים:
3. פן תברת ברית ליושב הארץ ויגנו אתי ויבחו לאלהיכם וקרא לך ויבדלך מזבחו: שמות לד טו

רבינו חננאל

ר' יהושע סבר ילפינן ממש. ור' אליעזר סבר לא ילפינן ממש. דמשה רב גבורה. וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה. אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואסיקנא הלכה שואל אדם צרכיו בשומע תפלה. ואם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל ברכה וברכה שור. וכן אם יש לו חולה בתוך ביתו מוכירו בברכת החולים. ואם צריך לפרנסה מוכיר בברכת השנים. ואם בא לומר אחר תפלתו בסדר ירדיו יום הכפורים אומר: מתני' אלו אידיון של עובדי כוכבים קלנדא: גמ' אמר רב [חנן] בר רבא קלנדא ח' ימים אחר תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה: ת"ר לפי שראה אדם הראשון יום שמתמעט והולך. (ה) שעדין לא ראה יום קצר כולי האי. ואלבא דמאן דאמר בתשרי נברא העולם. אמר אוי לי שמא בשביל שסרחתי עולם חשוך בעדי וחזור לתוהו ובוהו וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים עמד וישב ח' ימים בתענית [ובתפלה] כיון שראה תקופת טבת. סטרנורא ח' ימים תקופת תקופת אחר וסימנך אחר וקדים צרתני. פי' צרתני מלשון מאור. כדכתיב (ישעיה ה) צר ואור חשך בעיפיה:

(ה) נראה דלי"ל יום שממעט והולך ואלפ"ה דמ"ד ניסן נראה העולם מ"מ עיין לא ראה על קרן כולי האי.